

DICTAMEN DEL CONSELL CONSULTIU COMARCAL DE LA GENT GRAN DEL BAIX LLOBREGAT

Les persones grans i el sistema públic de pensions

L'envelliment de la població al Baix Llobregat i a Catalunya és un fet. Les previsions apunten a que, en poc més de deu anys, una de cada quatre persones al nostre país tindrà més de 65 anys.

Aquest fet, unit a la caiguda de les cotitzacions a la seguretat social, provocades per una banda, per les elevades taxes d'atur, i per altra banda, per la precarietat dels llocs de treball, suposen tot un desafiament pel sistema públic de pensions de la majoria de països occidentals.

Les mesures de correcció que es proposen des dels governs, aboquen en la majoria de casos, a una privatització parcial o total d'aquest sistema, que mou cada any al voltant de 110.000 milions d'euros.

Des del Consell Consultiu s'han anat analitzant totes les reformes i canvis normatius del sistema públic de pensions aprovats en els darrers anys, com per exemple el *Real Decreto-Ley 28/2012, de 30 de noviembre, de medidas de consolidación y garantía del sistema de la Seguridad Social*, o la *Ley 23/2013, de 23 de diciembre, reguladora del factor de sostenibilidad y del índice de revalorización del sistema de pensiones de la Seguridad Social*.

L'any 2013 el Consell ja va emetre una resolució al respecte, posant de manifest la seva preocupació per l'aprovació d'aquesta reforma i tot el que comportava, tant per al sistema públic de pensions, com per a tots i totes les pensionistes del país i les seves famílies.

Aquesta nova llei va suposar, entre d'altres:

1. La introducció del factor de sostenibilitat, que va desvincular la prestació de jubilació de l'IPC, amb la consegüent pèrdua de poder adquisitiu.
2. La vinculació de la jubilació a la demografia, adaptant la quantia percebuda a l'esperança de vida.
3. O l'augment gradual de l'edat de jubilació als 67 anys.

Actualment estem assistint amb preocupació a un debilitament del sistema públic de pensions. Titulars com **“El govern treu 8.700 milions d'euros de la guardiola de les pensions”**, **“La generació dels 90 no cobrarà de pensió ni la meitat del seu sou”**, o **“La guardiola de les pensions ja no dona ni per pagar tres mensualitats”**, posen de manifest les dificultats del sistema, alhora que des d'alguns mitjans de comunicació, lobbys o partits polítics, es parla obertament de la seva inviabilitat futura, sense altre proposta que la privatització.

Les pensions són un dels principals pilars de l'estat de benestar, i mai com ara s'havia qüestionat la seva existència. Per aquest motiu, des del Consell Consultiu creiem que és necessari blindar el sistema públic de pensions, començant per reformar l'art. 50 de la Constitució Espanyola¹ per evitar que cap govern pugui rebaixar el poder adquisitiu dels i de les pensionistes, ni privatitzar total o parcialment el sistema. Una altra mesura podria ser la declaració de provisió obligatòria del Fons de Reserva de la Seguretat Social.

L'estat ha de garantir i desenvolupar un sistema públic de pensions suficient, just i sostenible, i estendre la seva intensitat protectora. I si fos necessari, s'haurien de desenvolupar altres fonts addicionals i complementàries de finançament públic.

La millora del finançament del sistema públic de pensions passa, a més a més, per un canvi en el mercat de treball a nivell global: en l'accés, en la permanència, en els sous, en el reconeixement de les categories professionals, en les cotitzacions a la Seguretat Social, etc. A més a més, passats ja quatre anys de l'entrada en vigor de la reforma laboral, podem constatar per exemple:

¹ Los poderes públicos garantizarán, mediante pensiones adecuadas y periódicamente actualizadas, la suficiencia económica a los ciudadanos durante la tercera edad. Asimismo, y con independencia de las obligaciones familiares, promoverán su bienestar mediante un sistema de servicios sociales que atenderán sus problemas específicos de salud, vivienda, cultura y ocio.

1. Que s'ha incrementat l'atur.
2. Que ha crescut el número d'aturats de llarga durada, sobretot dones.
3. Que s'ha reduït la població ocupada.
4. Que han caigut els sous.
5. Que ha augmentat la temporalitat i la precarietat.
6. Que s'ha reduït la contractació indefinida.
7. I que han augmentat els acomiadaments.

D'altra banda, el *Real Decreto Ley 5/2013, de 15 de marzo, de medidas para favorecer la continuidad de la vida laboral de los trabajadores de más edad y para promover el envejecimiento activo*, legalitza el treball dels i de les pensionistes. Des del Consell Consultiu volem manifestar el màxim de respecte cap a totes aquelles persones que, arribades a l'edat de jubilació, decideixen lliurement perllongar la seva vida laboral, però qüestionem seriosament les realitats que amaga aquesta mesura:

1. Bloqueja el necessari i lògic relleu generacional, en un país amb més de la meitat de la població jove a l'atur.
2. Obre la porta a que els i les pensionistes continuïn en actiu al mercat laboral no voluntàriament, sinó de manera obligada perquè les seves pensions no els garanteixen una vida digna.

D'altra banda, l'any 2015, la quantia de la pensió mitjana de jubilació a Catalunya es va situar en 1.036€, i la viudetat en 636€. Però des del Consell Consultiu volem posar de manifest que 3 de cada 10 pensionistes cobra menys de 600 € al mes, i 7 de cada 10, menys de 1.000, quantitats del tot insuficients per garantir la subsistència i una vida digna. Observem amb preocupació com inclús moltes companyies d'assegurances o entitats financeres, utilitzen aquestes dades com a reclam publicitari dels seus plans privats de pensions.

Per últim, durant el 2016 hem abordat les pensions des de la perspectiva de gènere, i hem estudiat si hi ha diferències entre les pensions dels homes i les de les dones. És evident que sí. La discriminació històrica de les dones en molts àmbits de la nostra societat, com per exemple en l'àmbit laboral, es perpetua fins a la jubilació.

La bretxa salarial² a Catalunya al 2015 entre homes i dones es va situar en el 25,1%, mentre que si parlem de la bretxa de les pensions, aquesta es situa en el 38%. Això vol dir que les dones catalanes cobren de mitjana gairebé un 40% menys de pensió que els homes.

La normativa de pensions de la Seguretat Social és neutra pel que fa al gènere, però el seu impacte no ho és, per diversos factors:

1. Perquè la cotització ve determinada sobre les retribucions, i les de les dones, com els seus sous, són més baixes.
2. Perquè la incidència dels contractes a temps parcial en les dones és molt més gran que en els homes. Aquesta opció es vincula directament a la facilitat per conciliar el treball amb les responsabilitats familiars.
3. Perquè en les contractacions a temps parcial és necessari un període de cotització proporcionalment superior per accedir a una pensió de jubilació. La quantia de la pensió en aquests casos, es redueix a la parcialitat de la seva jornada.
4. Perquè les dones desenvolupen majoritàriament algunes activitats professionals amb normativa específica o en el marc de l'economia irregular, com per exemple les empleades de la llar.
5. Per la segregació horitzontal, la que concentra a les dones en els sectors menys reconeguts i valorats socialment.
6. Per les limitacions en la promoció professional, sostre de vidre.
7. Per l'accés majoritari de les dones a les mesures de conciliació de la vida laboral i familiar. Per arribar a cobrar la totalitat d'una pensió de jubilació són necessaris 37 anys de cotització. Les interrupcions per conciliació en la vida laboral de les dones impedeixen que puguin arribar a aquest mínim.

Per últim, convé fer menció a l'article 60 del Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social. Aquest article incorpora un complement per maternitat a les pensions contributives del sistema de la seguretat social, del qual se'n poden beneficiar aquelles dones que hagin tingut dos o més fills, i que es jubilin a partir de l'1 de gener de 2016. Aquest complement, que en principi hauria de contribuir a

² La bretxa salarial entre homes i dones es defineix com la diferència entre la mitjana del guany salarial brut per hora dels homes i la mitjana del guany salarial brut per hora de les dones com a percentatge de la mitjana del guany salarial brut per hora dels homes.

reduir la bretxa de gènere en les prestacions de la Seguretat Social, és una mesura parcial que:

1. Exclou a totes les dones que ja estan percebent una pensió, a totes les que només han tingut un fill o filla, i a les que perceben pensions no contributives, que en la seva majoria pateixen greus dificultats econòmiques i socials.
2. La mesura no té en compte la major càrrega econòmica que suposen els fills o filles amb discapacitat, o les famílies monoparentals.
3. Aborda només una petita part del veritable problema, la bretxa de les pensions.

D'acord amb allò exposat, el Consell Consultiu de la Gent Gran del Baix Llobregat reivindica:

1. Blindar el sistema públic de pensions, començant per reformar l'art. 50 de la Constitució Espanyola per evitar que cap govern pugui rebaixar el poder adquisitiu dels i de les pensionistes, ni privatitzar total o parcialment el sistema públic de pensions.
2. Que si es vol garantir la viabilitat del sistema públic de pensions és necessari augmentar els ingressos i reduir les despeses del sistema de la Seguretat Social.
3. Que en altres països del nostre entorn ja s'implementen mesures en aquesta línia, com per exemple la creació d'un impost directe de finançament del sistema, o la revisió i regulació de les cotitzacions d'alguns àmbits professionals.
4. Pel que fa a l'apartat de despeses o sortides, la bossa de la Seguretat Social està sobrecarregada amb conceptes que s'haurien de finançar per una altra via, com per exemple els ajuts a l'ocupació.
5. En la mateixa línia, també són necessaris més instruments de control destinats a evitar el frau a les bonificacions de la seguretat social d'algunes empreses, que sovint les apliquen a les contractacions amb sous més alts.
6. Que les polítiques de creació d'ocupació i millora de l'ocupabilitat i les condicions laborals al territori, siguin una prioritat per a tots els governs.
7. Continuem denunciant el perjudici que suposa per als i les pensionistes, la no actualització ni revalorització de les pensions, i la pèrdua de poder adquisitiu, conseqüència directa de l'entrada en vigor de la reforma de les pensions l'any 2012.

8. Què les cotitzacions a la seguretat social han de reconèixer i computar determinats períodes relacionats amb la maternitat, paternitat, cura de familiars, cura de persones dependents, necessitats educatives dels infants, etc.
9. Que la darrera mesura hauria d'anar acompanyada d'una aposta ferma per corregir la bretxa de pensions, que col·loca a moltes dones pensionistes en situacions de pobresa i exclusió social.
10. Que es necessari que qualsevol possible revisió del sistema de pensions es faci des del consens polític i social, mitjançant el Pacte de Toledo.

Baix Llobregat, desembre 2016